

Υπόθεση C-509/23

**Σύνοψη αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

8 Αυγούστου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Administratīvā rajona tiesa (Λεττονία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

7 Αυγούστου 2023

Προσφεύγουσα:

SIA Laimz

Καθής:

Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcija

Αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης

Προσφυγή για την ακύρωση της αποφάσεως της Izložu un azartspēļu uzraudzības inspekcijas (Επιθεώρησης λαχειοφόρων αγορών και τυχερών παιγνίων) με την οποία επιβλήθηκε πρόστιμο στην προσφεύγουσα για μη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums (νόμου για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των πυρηνικών όπλων), σχετικά με την εξέταση πελατών και την επαλήθευση της ιδιότητάς τους.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως

Δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία των διατάξεων της οδηγίας 2015/849 για να διευκρινισθούν, αφενός, τα κριτήρια βάσει των οποίων ένα πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, και, αφετέρου, η δυνατότητα των υπόχρεων οντοτήτων που ανήκουν στον ίδιο όμιλο να ανταλλάσσουν και να χρησιμοποιούν

πληροφορίες σχετικά με την εξέταση πελατών, και τέλος, για να προσδιορισθούν οι περιπτώσεις για τις οποίες απαιτείται η εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη.

Προδικαστικά ερωτήματα

- 1) Έχει το άρθρο 3, σημείο 11, στοιχείο α', της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι ένα πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, για τον μόνο λόγο ότι τα πρόσωπα αυτά υπάγονται στον ίδιο δημόσιο φορέα, χωρίς να αξιολογηθεί καμία άλλη περίπτωση;
- 2) Έχει το [άρθρο 3, σημείο 9] της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι, προκειμένου να διαπιστωθεί αν ένα πρόσωπο είναι πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, είναι απαραίτητο να εξακριβωθεί εάν στο πρόσωπο αυτό έχει ανατεθεί κάποιο από τα λειτουργήματα που αναφέρονται στο εν λόγω άρθρο, και, επιπλέον, να διερευνηθεί και να επαληθευθεί ότι πρόκειται για σημαντικό λειτουργήμα, και όχι για ενδιάμεση ή χαμηλή θέση της υπαλληλικής ιεραρχίας;
- 3) Έχει το άρθρο 45, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, σε συνδυασμό με την παράγραφο 8 του ίδιου άρθρου, την έννοια ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να επιτρέπουν στις υπόχρεες οντότητες του άρθρου 2, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, οι οποίες θεωρούνται εταιρίες του ίδιου ομίλου, την ανταλλαγή πληροφοριών, ακόμη και με τη σύναψη συμφωνιών για τον διαμοιρασμό των πληροφοριών και με τη διασφάλιση της αμοιβαίας επικοινωνίας και της δυνατότητας συνεκτίμησης του περιεχομένου των πληροφοριών, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της οδηγίας 2015/849;
- 4) Παρέχει, επιπλέον, το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, της οδηγίας 2015/849, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σημεία 12 και 15, της ίδιας οδηγίας, τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν τέτοιου είδους πληροφορίες ή αποφάσεις και να εφαρμοστούν σε διάφορες εταιρίες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο, σε περιπτώσεις αποφάσεων που ελήφθησαν από ανώτερο διοικητικό στέλεχος εταιρίας που ανήκει στον όμιλο αυτόν;
- 5) Έχει το άρθρο 14, παράγραφος 5, σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας 2015/849, την έννοια ότι οι υπόχρεες οντότητες δεν υποχρεούνται να εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς υφιστάμενους εμπορικούς πελάτες, εφόσον δεν έχει παρέλθει η προθεσμία που προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, ούτε και η προθεσμία για τις διαδικασίες του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σχετικά με την εφαρμογή επαναλαμβανόμενων μέτρων δέουσας επιμέλειας, και επιπλέον η υπόχρεη οντότητα δεν γνωρίζει τις νέες περιστάσεις που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εκτίμηση του κινδύνου ως προς συγκεκριμένο πελάτη;
- 6) Πρέπει να ερμηνευθεί η υποχρέωση που επιβάλλεται από το άρθρο 11, στοιχείο δ', της οδηγίας 2015/849, στις υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν

μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, είτε κατά την είσπραξη των κερδών, την κατάθεση του στοιχήματος ή και στις δύο περιπτώσεις, όταν πραγματοποιείται συναλλαγή που ανέρχεται σε ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ, είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη ή με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους, υπό την έννοια ότι πρέπει να εφαρμόζονται τα μέτρα αυτά κάθε φορά που το συνολικό ποσό της συναλλαγής υπερβαίνει το ποσό των 2 000 ευρώ, ανεξαρτήτως του χρονικού διαστήματος που μεσολαβεί μέχρι την επόμενη συναλλαγή που υπερβαίνει το προβλεπόμενο από την προαναφερθείσα διάταξη ποσό των 2 000 ευρώ;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, άρθρο 5, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο.

Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής: αιτιολογικές σκέψεις 30, 31, 32 και 34, και άρθρο 3, σημείο 9, άρθρο 11, στοιχείο α', άρθρα 12 και 15, άρθρο 5, άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, άρθρο 11, στοιχεία α', δ' και στ', άρθρο 13, παράγραφοι 1, στοιχείο α' έως δ', και 2, άρθρο 14, παράγραφος 5, άρθρο 26, παράγραφος 2, και άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8.

Νομολογία

Απόφαση του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 17ης Νοεμβρίου 2022, C-562/20, Rodl & Partner, EU:C:2022:883, σκέψη 91.

Σχετικές διατάξεις εθνικού δικαίου

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums (Νόμος για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των πυρηνικών όπλων):¹ άρθρο 1, σημείο 2¹, στοιχείο α), άρθρο 8¹, άρθρα 18 και 18², άρθρο 3, παράγραφοι 1, σημείο 7, 2 και 2¹, άρθρο 10, παράγραφος 1, άρθρο 11, παράγραφος 1, σημεία 1 και 4, άρθρο 11¹,

¹ Το σύνολο της νομοθεσίας γενικής εφαρμογής της Λεττονίας, στην τρέχουσα αλλά και σε παλαιότερες εκδόχές, είναι διαθέσιμο στον εξής ιστότοπο: <https://likumi.lv/>.

παράγραφοι 1, σημεία 1 και 5, 2, 6 και 7, άρθρο 25, παράγραφος 2 και άρθρο 29, παράγραφος 1.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της διαδικασίας της κύριας δίκης

- 1 Η προσφεύγουσα είναι εμπορική εταιρία εγγεγραμμένη στο Εμπορικό Μητρώο της Δημοκρατίας της Λεττονίας, με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών τυχερών παιγνίων και στοιχηματισμού. Το εταιρικό της κεφάλαιο ανήκει στο σύνολό του στη SIA Optibet, της οποίας η εμπορική δραστηριότητα επίσης αφορά τα τυχερά παίγνια και τον στοιχηματισμό. Αμφότερες οι εταιρίες είναι μέλη του ομίλου Enlabs AB, που είναι εγγεγραμμένος στη Σουηδία.
- 2 Στις 2 Μαρτίου 2020, η προσφεύγουσα σύναψε συμφωνία με τη SIA Optibet για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε τεχνικές λύσεις, δυνάμει της οποίας, η SIA Optibet ανέπτυξε ένα τεχνικό εργαλείο για τη συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του νόμου για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των πυρηνικών όπλων (στο εξής: νόμος για την πρόληψη). Η SIA Optibet λαμβάνει πληροφορίες από τρίτα μέρη για την εκτίμηση και τη διαχείριση κινδύνων, σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις του νόμου για την πρόληψη, ως προς την ιδιότητα ενός πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, τις περιστάσεις κατά τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις, καθώς και τις περιπτώσεις αρνητικής πληροφόρησης στα μέσα ενημέρωσης. Από την πλευρά της, η SIA Optibet, ως μητρική εταιρία της προσφεύγουσας, της παρέχει πρόσβαση σε τεχνικές λύσεις και σε πληροφορίες που της παρέχουν τρίτα μέρη, προκειμένου να εγγραφή την πλέον αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων, αλλά και την ομοιόμορφη εφαρμογή του νόμου για την πρόληψη εντός του ομίλου εταιριών.
- 3 Στο διάστημα μεταξύ 10 Φεβρουαρίου 2022 και 4 Μαρτίου 2022, η Επιθεώρηση διενήργησε έλεγχο στην προσφεύγουσα εταιρία, σχετικά με ζητήματα πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και διαπίστωσε ότι πελάτης της προσφεύγουσας, στον οποίο αυτή παρείχε υπηρεσίες διαδραστικών τυχερών παιγνίων από τις 23 Αυγούστου 2021 (στο εξής: ο πελάτης), έπρεπε να θεωρηθεί ως συνδεδεμένος με πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο.
- 4 Στις 14 Μαρτίου 2022, η Επιθεώρηση προχώρησε σε νέο έλεγχο της προσφεύγουσας, κατά τον οποίο προέβη σε μια σειρά διαπιστώσεων ως προς την ύπαρξη καταθέσεων του πελάτη στις 27 και 28 Ιανουαρίου 2022, την ημερομηνία κατά την οποία αυτός καταχωρίστηκε ως παίκτης, τον τρόπο με τον οποίο διαπιστώθηκε η ταυτότητά του, την μέθοδο εφαρμογής του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και τέλος, ως προς τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν για την εξέταση του πελάτη. Στις 14 Μαρτίου 2022, συντάχθηκε σχετική πράξη διενέργειας ελέγχου. Στην εν λόγω πράξη διαλαμβάνονται τα ακόλουθα.

- 5 Εφόσον επαληθευθεί η ιδιότητα του πελάτη ως πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, θα τερματισθεί η επιχειρηματική σχέση μαζί του, εάν όμως ο πελάτης είναι είτε στενός συγγενής είτε στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, τότε η επιχειρηματική σχέση μπορεί να συνεχιστεί με τη συναίνεση της διοίκησης της προσφεύγουσας.
- 6 Το 2020, 2021 και 2022, η προσφεύγουσα δεν διαπίστωσε την ύπαρξη επιχειρηματικής σχέσης με στενούς συνεργάτες πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων. Επιπλέον, η προσφεύγουσα δεν προέβη σε εξέταση του πελάτη μετά την υπέρβαση του σχετικού ορίου (ποσού 2 000 ευρώ) στις 26 Αυγούστου 2021, στάδιο κατά το οποίο θα έπρεπε να είχε ζητήσει από τον πελάτη πληροφορίες σχετικά με την πηγή των εσόδων, το μέγεθός τους, τον προβλεπόμενο για τυχερά παίγνια προϋπολογισμό, καθώς επίσης και σχετικά με την ιδιότητα του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, του μέλους της οικογενείας του προσώπου αυτού ή του στενού συνεργάτη του, και τέλος, θα έπρεπε να επαληθεύσει τις πληροφορίες αυτές σύμφωνα με βάσεις δεδομένων δημόσιας πρόσβασης, ώστε να εντοπιστούν επιπρόσθετοι παράγοντες κινδύνου.
- 7 Λαμβανομένων υπόψη των συνηθειών του πελάτη ως προς τα παίγνια, αλλά και των ποσών στοιχηματισμού, η προσφεύγουσα ξεκίνησε στις 31 Ιανουαρίου 2022, ενδεδειγμένη εξέταση αναφορικά με τον πελάτη, ζητώντας από αυτόν επιπρόσθετες πληροφορίες. Η προσφεύγουσα έλαβε περαιτέρω υπόψη, αφενός, το ποσό των καταθέσεων του πελάτη, ύψους 15 000 ευρώ, που είχε ως αποτέλεσμα να του αποδοθεί, στις 14 Σεπτεμβρίου 2021, επίπεδο μέτριου-υψηλού κινδύνου, και, αφετέρου, το ιστορικό του πελάτη, όπως προέκυπτε από την καρτέλα πελάτη της SIA Optibet. Επιπλέον, η προσφεύγουσα συμμορφώθηκε με την απόφαση της διοίκησης της SIA Optibet να διατηρήσει τη σχέση της με πελάτη υψηλού κινδύνου, βασιζόμενη στη συμφωνία ανταλλαγής δεδομένων που είχε συνάψει στις 27 Μαρτίου 2022 με την εταιρία αυτή. Ο έλεγχος ή σύγκριση των πελατών της προσφεύγουσας με πληροφορίες που αποκτήθηκαν από τη SIA Optibet, κατά τη διάρκεια της εξέτασης του πελάτη, δεν γίνεται σε τακτική βάση.
- 8 Κατά συνέπεια, η Επιθεώρηση, βάσει του ελέγχου που διενήργησε, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η προσφεύγουσα δεν προέβη σε εξέταση του πελάτη, μολονότι είχε γίνει υπέρβαση του ορίου που απαιτείται για την πραγματοποίηση της εξέτασης αυτής, δεν είχε διαπιστώσει την ιδιότητα του στενού συνεργάτη πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου και δεν είχε πραγματοποιήσει τη συνακόλουθη ενδεδειγμένη εξέταση του πελάτη.
- 9 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η Επιθεώρηση εξέδωσε, στις 15 Ιουνίου 2022, απόφαση, με την οποία επέβαλε πρόστιμο στην προσφεύγουσα για μη συμμόρφωση προς τις προβλεπόμενες από τη νομοθεσία απαιτήσεις.
- 10 Η Επιθεώρηση έκρινε με την απόφασή της ότι η προσφεύγουσα, τόσο κατά την έναρξη όσο και στη μετέπειτα πορεία της επιχειρηματικής της σχέσης με τον πελάτη, δεν μπορούσε να χρησιμοποιήσει και να βασιστεί στην εξέταση του πελάτη που είχε πραγματοποιήσει μια άλλη εταιρία (SIA Optibet), παρά το

γεγονός ότι η εταιρία αυτή συνδέεται με την προσφεύγουσα· απεναντίας, αυτή θα έπρεπε να είχε προβεί στην προαναφερθείσα εξέταση με αυτόνομο και ανεξάρτητο τρόπο. Κατά τη γνώμη της, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα χρησιμοποίησε και βασίστηκε σε πληροφορίες που αποκτήθηκαν από άλλη εταιρία, χωρίς ωστόσο να ζητήσει η ίδια τις πληροφορίες αυτές από τον πελάτη, πρέπει να θεωρηθεί ότι η προσφεύγουσα δεν προέβη, για μεγάλο χρονικό διάστημα, σε ενέργειες ώστε να βεβαιωθεί ότι ο πελάτης είχε την ιδιότητα του στενού συνεργάτη πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου και, συνεπώς, δεν συμμορφώθηκε με τις απαιτήσεις ενισχυμένης εποπτείας. Επομένως, έκρινε ότι η προσφεύγουσα δεν εφάρμοσε ορθώς το σύστημα εσωτερικού ελέγχου των πελατών της ούτε και προέβη σε σχετική εξέταση.

- 11 Σύμφωνα με την Επιθεώρηση, ο πελάτης της προσφεύγουσας ήταν στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, καθόσον εκτελούσε, ταυτόχρονα με πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, καθήκοντα υπαλλήλου στο εκτελεστικό όργανο ενός φορέα.
- 12 Στις 18 Ιουλίου 2022, η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ενώπιον του Administratīvā rajona tiesa (πρωτοδικείου διοικητικών διαφορών, Λεττονία) για την ακύρωση της απόφασης της Επιθεώρησης.

Κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 13 Η προσφεύγουσα διατείνεται ότι σύναψε συμφωνία ανταλλαγής πληροφοριών με τη SIA Optibet, δυνάμει της οποίας η προαναφερθείσα εταιρία της παρείχε τις απαραίτητες πληροφορίες, προκειμένου να συμμορφώνεται με τις προϋποθέσεις του νόμου για την πρόληψη, αναφορικά με οποιονδήποτε παίκτη ήταν αρχικώς πελάτης της SIA Optibet, και έγινε ακολούθως πελάτης της προσφεύγουσας. Επομένως, ισχυρίζεται ότι δεν ήταν αναγκαίο να ζητήσει και να επαληθεύσει εκ νέου τις πληροφορίες που αποκτήθηκαν από τη SIA Optibet για συγκεκριμένο πελάτη, ο οποίος στο παρελθόν ήταν πελάτης της προαναφερθείσας εταιρίας, αλλά ότι μπορούσε να τις χρησιμοποιήσει και στην επιχειρηματική σχέση που συνέδεε την προσφεύγουσα με τον πελάτη. Κατά την άποψη της προσφεύγουσας, το ίδιο ισχύει και για τις αποφάσεις της διοίκησης όσον αφορά κοινούς πελάτες, και τούτο διότι η SIA Optibet και η προσφεύγουσα συνδέονται.
- 14 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιθεώρηση ερμηνεύει εσφαλμένα την έννοια «άλλη στενή σχέση» του άρθρου 1, σημείο 18², του νόμου για την πρόληψη, στο μέτρο που εκτιμά ότι, επειδή ο πελάτης ανήκει σε δημόσιο φορέα, στον οποίο επίσης απασχολείται πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, τούτο συνιστά από μόνο του αιτία για να θεωρηθεί ότι συνδέεται με το πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο. Κατά την άποψή της, η αξιολόγηση της ύπαρξης μιας σχέσεως, όπως η προαναφερθείσα, θα πρέπει να γίνει μέσα από μια εξατομικευμένη και σύνθετη διαδικασία, κατά την οποία η ανωτέρω παράμετρος δεν θα αποτελεί τον μοναδικό παράγοντα που θα καθορίσει την ιδιότητα του προσώπου αυτού.

- 15 Η Επιθεώρηση υποστηρίζει ότι ο νόμος για την πρόληψη δεν προβλέπει τη σύναψη συμφωνίας ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα σε φορείς εκμετάλλευσης τυχερών παιγνίων και λαχειοφόρων αγορών. Επιπλέον, διατείνεται ότι, όταν ο πελάτης σύναψε επιχειρηματική σχέση με την προσφεύγουσα, είχε τερματίσει την αντίστοιχη σχέση με τη SIA Optibet, γεγονός το οποίο αποτελεί έναν ακόμη λόγο για τον οποίο η προσφεύγουσα δεν θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες που έλαβε από τη SIA Optibet. Επομένως, θεωρεί ότι ανάμεσα στην προσφεύγουσα και τον συγκεκριμένο πελάτη συνήφθη μια νέα επιχειρηματική σχέση, χωρίς να έχει επιδειχθεί η δέουσα επιμέλεια. Σύμφωνα με την Επιθεώρηση, η προσφεύγουσα και η SIA Optibet, ως φορείς οικονομικής εκμετάλλευσης και κάτοχοι άδειας για τη διοργάνωση τυχερών παιγνίων στη Λεττονία, δεν δεσμεύονται από το νομικό καθεστώς ενός και μόνο ομίλου. Υποστηρίζει περαιτέρω, ότι η SIA Optibet, εταίρος της προσφεύγουσας, είναι επίσης αδειοδοτημένη επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα των τυχερών παιγνίων, υπόκειται στον νόμο για την πρόληψη, δεσμεύεται εξίσου από τις υποχρεώσεις που ισχύουν για την προσφεύγουσα, και τέλος, η λειτουργία της διέπεται από τους κανόνες για τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου, ως εχέγγυο για την εφαρμογή του ανωτέρω νόμου. Κατά την άποψή της, το νομικό πλαίσιο δεν επιτρέπει την ανταλλαγή δεδομένων των πελατών με άλλη εταιρία, με τρόπο που ο παραλήπτης της πληροφορίας να απαλλάσσεται από την τήρηση των νομικών του υποχρεώσεων. Μόνο τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί μπορούν να λάβουν το πόρισμα της εξέτασης ενός πελάτη. Σύμφωνα με την Επιθεώρηση, το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος πελάτης παρέμεινε για παρατεταμένο χρονικό διάστημα στη θέση του υπαλλήλου εκτελεστικού οργάνου μαζί με πρόσωπο, στο οποίο αποδόθηκε η ιδιότητα του πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση προκειμένου το πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο να αποκρύψει, με την αρωγή άλλου προσώπου, κατάχρηση δημόσιας εξουσίας για ίδιο όφελος.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αιτήσεως περί προδικαστικής παραπομπής

- 16 [1.] Η έννοια του «στενού συνεργάτη πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου» εισήχθη στον νόμο για την πρόληψη, σύμφωνα με το άρθρο 3, σημείο 11, της οδηγίας 2015/849, το οποίο προβλέπει τον ορισμό των «προσώπων που είναι γνωστά ως στενοί συνεργάτες». Στο πλαίσιο της προαναφερθείσας οδηγίας, το άρθρο 3, περίπτωση 11, διευκρινίζει ότι ως «στενοί συνεργάτες» νοούνται τα φυσικά πρόσωπα για τα οποία είναι γνωστό ότι συνδέονται με οποιαδήποτε άλλη στενή επιχειρηματική σχέση με πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο. Επομένως, προκειμένου ένα πρόσωπο να θεωρηθεί στενός συνεργάτης, στο πλαίσιο της ως άνω οδηγίας, κρίσιμες είναι μόνον οι στενές επιχειρηματικές σχέσεις. Εντούτοις, σύμφωνα με το άρθρο 1, σημείο 18², του νόμου για την πρόληψη, ως στενός συνεργάτης λογίζεται το πρόσωπο εκείνο που γενικώς διατηρεί επιχειρηματική ή άλλη στενή σχέση με το πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο.

- 17 Σύμφωνα με διευκρινιστικές σημειώσεις στις Politiski nozīmīgu personu, to ģimenes locekļu un ar tām cieši saistītu personu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas risku vadības vadlīnijas (κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση του κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των πυρηνικών όπλων για τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα, τους στενούς συγγενείς και τους στενούς τους συνεργάτες), ως «άλλη στενή σχέση» νοείται η σχέση εκείνη που χρησιμεύει ως βάση προκειμένου ένα πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο να αποκρύψει, με την αρωγή άλλου προσώπου, κατάχρηση δημόσιας εξουσίας για ίδιο όφελος. Συγκεκριμένα, ως στενοί συνεργάτες πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου θεωρούνται πρόσωπα που δεν ανήκουν στον οικογενειακό του κύκλο (για παράδειγμα, φίλοι κ.λπ.), και τα οποία είναι εξέχοντα μέλη του ίδιου πολιτικού κόμματος, δημοσίου ή συνδικαλιστικού φορέα με το πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, παραδείγματος χάριν προσωπικότητες ευρέως γνωστές στην κοινωνία. Εν προκειμένω, το σημαντικότερο κριτήριο είναι η ύπαρξη «στενής σχέσης», που μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση προκειμένου ένα πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο να αποκρύψει, με την αρωγή άλλου προσώπου, κατάχρηση δημόσιας εξουσίας για ίδιο όφελος. Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στις κατευθυντήριες γραμμές, μπορεί να θεωρηθεί ότι η συνύπαρξη στον ίδιο δημόσιο φορέα συνεπάγεται την ύπαρξη μιας στενής σχέσης.
- 18 Από τη μια πλευρά, το γεγονός ότι τα εν λόγω πρόσωπα αποτελούν μέρος του ίδιου δημόσιου φορέα είναι ένας παράγων μεγαλύτερου κινδύνου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, ιδίως εάν κάποιο από τα πρόσωπα αυτά κατέχει ή κατείχε πολιτική θέση ή είναι πρόσωπο γνωστό στο ευρύ κοινό ή διακεκριμένη προσωπικότητα, καθόσον, όπως διαλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 30 της οδηγίας 2015/849 ο κίνδυνος ο ίδιος έχει μεταβλητό χαρακτήρα, και οι παράμετροι κινδύνου, είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό, ενδέχεται να αυξήσουν ή να μειώσουν τον δυνητικό κίνδυνο. Ωστόσο, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η παράμετρος αυτή δεν είναι πάντα προφανής, καθώς στα δημόσια μητρώα καταχωρίζονται μόνον οι υπάλληλοι, ενώ σε φορείς με πολυάριθμο προσωπικό, τέτοιου είδους πληροφορίες συχνά δεν είναι διαθέσιμες στο κοινό. Επιπλέον, δεν υπάρχει δημόσιο αρχείο στη χώρα, όπου θα μπορούσαν να καταχωρίζουν ή να δημοσιοποιούν την ταυτότητα των μελών τους εταιρίες ή οργανισμοί του Δημοσίου.
- 19 Από την άλλη πλευρά, οι στόχοι, η δομή και το μέγεθος των δημοσίων οργανισμών είναι πολύ διαφορετικοί παράγοντες, ικανοί να επηρεάσουν την πιθανότητα πρόκλησης κινδύνου. Θα ήταν ουσιώδες να εξακριβωθεί τόσο η ιδιότητα των συγκεκριμένων προσώπων όσο και η σχέση αμοιβαίας αλληλεπίδρασής τους εντός του φορέα (παραδείγματος χάριν, εάν είναι υπάλληλοι ή μέλη, κατά πόσον μπορούν να ασκήσουν επιρροή σε διαδικασίες κ.ο.κ.), καθώς επίσης και η αρμοδιότητα του δημόσιου φορέα (εάν, για παράδειγμα, ο φορέας αυτός σχετίζεται με ζητήματα που επηρεάζουν πολιτικές ή οικονομικές διαδικασίες), αλλά και λοιπές περιστάσεις. Παράλληλα όμως, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η εκτίμηση αυτή θα απαιτούσε επιπρόσθετους πόρους εκ μέρους της υπόχρεης οντότητας, διότι μόνον με τη συλλογή και την ανάλυση

των επιπρόσθετων πληροφοριών θα μπορούσε να διαπιστωθεί εάν τα πρόσωπα που ανήκουν στον ίδιο δημόσιο φορέα διατηρούν στενή σχέση μεταξύ τους.

- 20 Επιπλέον, στο πλαίσιο των στενών συνεργατών, είναι σημαντικό να εξακριβωθεί εάν σε κάποιο εξ αυτών των προσώπων έχει ανατεθεί κάποιο από τα λειτουργήματα του άρθρου 3, σημείο 9, της οδηγίας 2015/849, τα οποία, όπως αναφέρεται, δεν αφορούν ενδιάμεσες ή χαμηλές θέσεις της υπαλληλικής ιεραρχίας. Σύμφωνα με το ως άνω άρθρο, ένα πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο δεν είναι οποιοδήποτε γνωστό ή διακεκριμένο πρόσωπο στη δημόσια σφαίρα, αλλά το πρόσωπο εκείνο το οποίο αντιστοιχεί στη διατύπωση του συγκεκριμένου άρθρου και κατέχει σημαντικό δημόσιο λειτουργήμα. Εκ τούτου συνάγεται ότι, προκειμένου να θεωρηθεί ότι ένα πρόσωπο συνδέεται με ένα πολιτικώς εκτεθειμένο πρόσωπο, δεν αρκεί να αποδειχθεί ότι ένα εξ αυτών των προσώπων είναι ευρέως γνωστό ή ότι ασκεί ή ασκούσε κάποιο από τα καθήκοντα που απαριθμούνται στο άρθρο 3, σημείο 9, της οδηγίας 2015/849, χωρίς να αποδειχθεί κατά πόσον πρόκειται για σημαντικό δημόσιο λειτουργήμα. Προς τον σκοπό αυτόν, είναι αναγκαία μια εξατομικευμένη αξιολόγηση.
- 21 Συνεπώς, είναι αναγκαίο να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 3, σημείο 11, στοιχείο α', της οδηγίας 2015/849, έχει την έννοια ότι ένα πρόσωπο μπορεί να θεωρηθεί στενός συνεργάτης πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου, για τον μόνο λόγο ότι τα πρόσωπα αυτά ανήκουν στον ίδιο δημόσιο φορέα, χωρίς να αξιολογηθεί καμία άλλη περίπτωση, και ιδίως, εάν το συγκεκριμένο πρόσωπο ασκεί ή ασκούσε κάποιο από τα καθήκοντα του άρθρου 3, σημείο 9, της οδηγίας 2015/849, χωρίς να αποδειχθεί περαιτέρω εάν πρόκειται για σημαντικό δημόσιο λειτουργήμα.
- 22 [2.] Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην αιτιολογική σκέψη 35 της οδηγίας 2015/849, για να αποφεύγεται η επανάληψη των διαδικασιών εξακρίβωσης της ταυτότητας του πελάτη είναι σκόπιμο να επιτρέπεται η εισαγωγή στις υπόχρεες οντότητες πελατών των οποίων η εξακρίβωση της ταυτότητας έχει ήδη πραγματοποιηθεί σε άλλο πλαίσιο.
- 23 Βάσει του άρθρου 45, παράγραφος 1, της ανωτέρω οδηγίας, τα κράτη μέλη απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες που ανήκουν σε όμιλο να εφαρμόζουν πολιτικές και διαδικασίες σε επίπεδο ομίλου, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών για την ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο του ομίλου, για σκοπούς της καταπολέμησης νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι προαναφερθείσες πολιτικές και διαδικασίες εφαρμόζονται αποτελεσματικά σε επίπεδο υποκαταστημάτων και θυγατρικών, των οποίων την κυριότητα έχουν οι υπόχρεες οντότητες κατά πλειοψηφία, που ευρίσκονται σε κράτη μέλη και τρίτες χώρες. Το άρθρο 45, παράγραφος 8, της οδηγίας 2015/849, ορίζει ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να επιτρέπεται η ανταλλαγή πληροφοριών εντός του ομίλου.
- 24 Συνεπώς, συνάγεται το συμπέρασμα ότι εταιρίες που ανήκουν στον ίδιο όμιλο, όπως η προσφεύγουσα και η SIA Optibet, όχι απλώς έχουν το δικαίωμα, αλλά έχουν και την υποχρέωση ανταλλαγής πληροφοριών, και ιδιαίτερα με τη σύναψη

συμφωνιών για την ανταλλαγή πληροφοριών, που θα εγγυάται την αμοιβαία διακίνηση πληροφοριών και τη δυνατότητα εκατέρωθεν επιβεβαίωσης του περιεχομένου τους. Επιπλέον, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να μεριμνούν προκειμένου η ανταλλαγή πληροφοριών εντός του ίδιου ομίλου να επιτρέπεται και να είναι επαρκής συνθήκη, ώστε να θεωρείται ότι η συγκεκριμένη υπόχρεη οντότητα προέβη στην εξέταση του πελάτη της. Η χορήγηση του δικαιώματος αυτού, σε οποιαδήποτε από τις υπόχρεες οντότητες που μνημονεύονται στο άρθρο 2, σημείο 1, της οδηγίας 2015/849 (όχι μόνο στα πιστωτικά ιδρύματα και στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς), αφενός, συμβάλλει στην αποφυγή επαναλήψεων ως προς τις επί της ουσίας διαδικασίες ταυτοποίησης των πελατών (εντός του ομίλου εταιριών), και, αφετέρου, αποτελεί εγγύηση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων για τις εταιρίες του ομίλου.

- 25 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, της οδηγίας 2015/849, προβλέπει τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, τα οποία, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, πρέπει να εφαρμόζονται από τις υπόχρεες οντότητες. Ωστόσο, η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου, προβλέπει επίσης ότι οι υπόχρεες οντότητες μπορούν να καθορίζουν την έκταση των μέτρων αυτών ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου. Κατά συνέπεια, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι τα ανωτέρω επιτρέπουν την επιβεβαίωση των πληροφοριών που έχουν αποκτηθεί, ως αποτέλεσμα της ανταλλαγής πληροφοριών εντός του ομίλου εταιριών που αφορούν κοινούς πελάτες. Κατά το αιτούν δικαστήριο, αυτό προκύπτει από το άρθρο 26, παράγραφος 2, της οδηγίας 2015/849, το οποίο προβλέπει ότι τα κράτη μέλη απαγορεύουν στις υπόχρεες οντότητες να βασίζονται σε τρίτα μέρη εγκατεστημένα σε τρίτες χώρες υψηλού κινδύνου και ότι τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν από την εν λόγω απαγόρευση υποκαταστήματα και θυγατρικές πλειοψηφικής συμμετοχής υπόχρεων οντοτήτων εγκατεστημένων στην Ένωση, όταν αυτά τα υποκαταστήματα και οι θυγατρικές τηρούν πλήρως τις πολιτικές και τις διαδικασίες που εφαρμόζονται σε επίπεδο ομίλου σύμφωνα με το άρθρο 45. Επομένως, η οδηγία επιτρέπει την αμοιβαία διακίνηση πληροφοριών και τη δυνατότητα της εκατέρωθεν επιβεβαίωσής τους, όταν η πληροφορία αυτή αποκτάται και χρησιμοποιείται εντός του ομίλου εταιριών, και ιδιαίτερα, όταν αποκτάται από εταιρία του ομίλου, η οποία δεν είναι εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα υψηλού κινδύνου.
- 26 Το άρθρο 5 της οδηγίας 2015/849 ορίζει ότι κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν αυστηρότερες διατάξεις για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, το οποίο σημαίνει ότι ένα κράτος μέλος μπορεί ακριβώς να περιορίζει το εύρος των υπόχρεων οντοτήτων στις οποίες παρέχονται τα δικαιώματα του άρθρου 45, παράγραφος 8, της οδηγίας 2015/849.
- 27 [3.] Δεδομένων των ανωτέρω παρατηρήσεων, είναι μείζονος σημασίας να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 45, παράγραφοι 1 και 8, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, σημεία 12 και 15, της οδηγίας 2015/849, παρέχει επίσης τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν τέτοιου είδους πληροφορίες ή αποφάσεις, και να επιβεβαιωθούν από διάφορες εταιρίες του ίδιου ομίλου, όταν πρόκειται για αποφάσεις που

ελήφθησαν, στο πλαίσιο του ομίλου, από ανώτερο διοικητικό στέλεχος εταιρίας που ανήκει στον όμιλο αυτόν.

- 28 [4.] Σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2015/849, τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι υπόχρεες οντότητες να υιοθετούν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να εντοπίζουν και να εκτιμούν τους κινδύνους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που διατρέχουν, λαμβάνοντας υπόψη τους παράγοντες κινδύνου. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να είναι ανάλογα προς τη φύση και το μέγεθος των υπόχρεων οντοτήτων. Οι εκτιμήσεις κινδύνων που αναφέρονται στην παράγραφο 1 τεκμηριώνονται, επικαιροποιούνται και τίθενται στη διάθεση των ενδιαφερόμενων αρμόδιων αρχών και των σχετικών αυτορρυθμιζόμενων φορέων.
- 29 Δυνάμει του άρθρου 11 της οδηγίας 2015/849, η υπόχρεη οντότητα υποχρεούται να εφαρμόζει μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, ειδικά όταν συνάπτει επιχειρηματική σχέση, όταν υπάρχουν αμφιβολίες για την ακρίβεια ή την επάρκεια των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν ήδη για την εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη, και σε περίπτωση παρόχων υπηρεσιών τυχερών παιχνιδιών, κατά την είσπραξη των κερδών ή κατά την κατάθεση του στοιχήματος, η συναλλαγή που πραγματοποιείται ανέρχεται σε ποσό ίσο ή μεγαλύτερο των 2 000 ευρώ, είτε η συναλλαγή πραγματοποιείται με μία και μόνη πράξη είτε με περισσότερες της μιας πράξεις που φαίνεται να συνδέονται μεταξύ τους. Κατά το άρθρο 14, παράγραφος 5, της ως άνω οδηγίας, τα κράτη μέλη απαιτούν από τις υπόχρεες οντότητες να εφαρμόζουν τα μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, όχι μόνον σε όλους τους νέους πελάτες, αλλά και στους υπάρχοντες πελάτες την κατάλληλη χρονική στιγμή, ανάλογα με τον βαθμό κινδύνου, ή όταν μεταβάλλονται οι σχετικές περιστάσεις του πελάτη,
- 30 Από το άρθρο 11,¹ παράγραφοι 1, 2 και 7, του νόμου για την πρόληψη, προκύπτει ότι, η υπόχρεη οντότητα οφείλει να επικαιροποιεί τα στοιχεία του πελάτη σύμφωνα με την εκτίμηση κινδύνου που τον αφορά, τουλάχιστον μία φορά ανά πενταετία.
- 31 Συνεπώς, το προαναφερθέν νομοθετικό πλαίσιο προβλέπει την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, εφόσον θεωρηθεί πιθανή η ύπαρξη κινδύνου, αλλά όχι λιγότερο συχνά από ό,τι προβλέπεται σε εθνικό επίπεδο.
- 32 Η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι η εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας για τους υφιστάμενους πελάτες (συμπεριλαμβανομένων εκείνων για τους οποίους διαθέτει πληροφορίες στο πλαίσιο του ομίλου εταιριών), πριν από την καταληκτική ημερομηνία που προβλέπεται από τη νομοθεσία, βασίζεται στην εκτίμηση των κινδύνων. Υποστηρίζει περαιτέρω ότι, εάν κατά την αξιολόγηση ενός πελάτη, η υπόχρεη οντότητα δεν θεώρησε ότι υπάρχουν κίνδυνοι, αλλά οι κίνδυνοι αυτοί προέκυψαν στη συνέχεια και πριν από την καταληκτική ημερομηνία για την επικαιροποίηση των στοιχείων του πελάτη και η υπόχρεη οντότητα δεν μπορεί να πληροφορηθεί τους προαναφερθέντες κινδύνους, τότε η οντότητα αυτή δεν

υποχρεούται να εφαρμόσει εκ των προτέρων μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς έναν πελάτη, σε άλλους υφιστάμενους πελάτες.

- 33 Το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 14, παράγραφος 5, της οδηγίας 2015/849, ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 8, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, έχει την έννοια ότι οι υπόχρεες οντότητες υπέχουν την υποχρέωση να λαμβάνουν, βάσει επικαιροποιημένης εκτιμήσεως των κινδύνων, μέτρα δέουσας επιμέλειας, ενδεχομένως ενισχυμένου χαρακτήρα, ως προς υφιστάμενο πελάτη, οσάκις τούτο ενδείκνυται, ιδίως δε σε περίπτωση μεταβολής των κρίσιμων στοιχείων της καταστάσεως του συγκεκριμένου πελάτη, τούτο μάλιστα ανεξαρτήτως του ότι δεν έχει ακόμη εκπνεύσει η τασσόμενη από το εθνικό δίκαιο προθεσμία για την πραγματοποίηση νέας εκτιμήσεως του κινδύνου ως προς τον εν λόγω πελάτη (απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 2022, C-562/20 Rodl & Partner, EU:C:2022:883, σκέψη 91).
- 34 Ωστόσο, στην ως άνω διευκρίνιση, το Δικαστήριο δεν απαντά στο ερώτημα σχετικά με τις διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθηθούν εάν η υπόχρεη οντότητα δεν γνώριζε νέα στοιχεία για τον συγκεκριμένο πελάτη, τα οποία θα μπορούσαν είναι καθοριστικά για την εκτίμηση του κινδύνου ως προς τον εν λόγω πελάτη.
- 35 Ως εκ τούτου, υποβάλλεται το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα.
- 36 [5.] Επιπλέον, λαμβανομένου υπόψη ότι οι υποχρεώσεις που υπέχουν οι υπόχρεες οντότητες πρέπει να είναι αναλογικές, υποβάλλεται το έκτο προδικαστικό ερώτημα.